

אבל הן קיבלו סיוע, לא? אז שישתקו ויגידו תודה¹

ליטל בר²

משרד השיכון והרשויות המקומיות עובדים בשיטת הקומבינה. מי שבא לדפוק על שולחן או שובת רעב דוחים לו את הפינוי. מי שיוצא למאהל נותנים לו איזה מענק לכמה חודשים; אם הוא נשאר הרבה במאהל, אז לשנה שלמה. משרד השיכון בעצמו מודה שהוא דחה את הפינויים מהדיוור ציבורי, עד שהמחאה תירגע. זה נשמע למישהו כאן כמו התנהלות תקנית? כי לי זה נשמע כמו הונאה. התפקיד של משרד השיכון וחברי הכנסת הוא לחוקק חוק שידאג לכל מי שזקוק לסיוע בדיוור, כל הזמן. לא אני המצאתי את זה; זה התפקיד שלהם בהגדרתו. הם לא עובד סוציאלי ולא חברה משכנת. הפרלמנט אמור לחוקק. חקיקה תספק לזכאים, לא רק קורת גג ארעית, אלא בית וביטחון. ביטחון כזה, מעבר לכך שהוא זכותו של כל אדם, גם מאפשר לו להתפתח ולהיחלץ מהעוני, מאפשר לילדים לגדול בכבוד, ולא בתחושה של הזנחה, חריגות, נחיתות וחוסר ביטחון. וכל מי שלא נולד למשפחה אמידה יודע על מה אני מדברת. זו לא דרישה מרחיקת לכת. זה מה שיש בכל מקום, ולא רק במדינות רווחה או במדינות שדוגלות בסוציאליזם; יש דיוור ציבורי מתפקד גם בארצות הברית, שנושאת את דגל "השוק החופשי". ובמדינות רבות הדיוור הציבורי אינו מיועד רק לאנשים שזו הבחירה האחרונה שלהם לפני הרחוב.

אי אפשר להמשיך לשחק ככה עם חיים של אנשים. אימהות לא צריכות לגדל ילד בתנאים של אי ודאות, חרדה ובלבול, כשכל רגע יכולים לזרוק אותן מהבית בגלל חובות או בגלל שמלאי הדירות הציבוריות הולך ומצטמצם, בעוד מספר הנזקקים לסיוע בדיוור הולך וגדל.

1 התפרסם תחילה בבלוג הדיוור הציבורי ב-12 במרס 2012, ולמחרת באתר העוקץ <http://www.haokets.org/2012/03/13/http://diortzibury.wordpress.com/2012/03/12/%D7%90%D7%91%D7%9C-%D7%94%D7%9F-%D7%A7%D7%99%D7%91%D7%9C%D7%95-%D7%A1%D7%99%D7%95%D7%A2-%D7%9C%D7%90-%D7%A9%D7%99%D7%A9%D7%AA%D7%A7%D7%95-%D7%95%D7%99%D7%92%D7%99%D7%93%D7%95-%D7%AA%D7%95%D7%93>

2 פעילה חברתית, אמנית ובלוגרית. מפעילה את אתר המאבק על הדיוור הציבורי.

האם צריך לחכות עד שאנשים יתמוטטו לחלוטין או יעבירו עם הילדים את כל החורף בגשם בחוץ, כדי לתת להם, למשך שנה בלבד במקרה הטוב, את מה שהם כזכאים אמורים לקבל באופן מסודר כל הזמן? חברי הכנסת גנבו שלושה מיליארד שקל מהאנשים שנמצאים במצב הקשה ביותר. אל תרדפו את הנזקקים על כל שקל שהם מקבלים. הבעיה היא העוני ולא העניים, ואת מי שאחראי לעוני לא תמצאו באף מאהל. זו בושה גדולה לאזרחים בישראל, שחונכו על ברכי שיטה שמיטיבה עם בעלי הפריבילגיות, שבמקום לדרוש חד משמעית קורת גג לכולם, משמע הכרה בקורת גג כזכות יסוד באמצעות חקיקה, הם בודקים בשמונים עיניים כל אדם שמקבל מעט סיוע, כאילו המדינה לא העבירה אותו כבר שמונה מדורי גיהינום. על כל פת לחם שעני מקבל הוא נאלץ להתמודד עם חשדנות וזלזול, עם צרות עין וצרות אופקים. לא סתם אנשים מתחבאים בבתים, מפחדים להיות מזוהים עם המאהלים ולחשוף את המצוקה שלהם. לא סתם מתוך מאות אלפים שנזקקים אנושות לסיוע בדיוור יצאו רק בודדים למאהלי האין ברירה. חלקם נודדים בגיל 40 עם הילדים מבית של חברים לבית של ההורים וחוזר חלילה, אבל לא מוכנים לצאת להפגין. הם יודעים שהאזרחים במדינה מכנים אנשים עניים, חולים ורעבים "פרזיטים". אנשים שחיים בשיכונים משקרים בנוגע למקום המגורים שלהם, להכנסה שלהם. קל להאשים עניים בעוני שלהם; ככה גם לימדו אותנו. אבל אל תבחרו בדרך הקלה. לעוני יש סיבות, סיבות חברתיות. מלבד יוקר המחיה, שכולנו סובלים כולנו, ושכנינו כנראה ימשיך ויתרחב העוני, עומדת מאחורי העוני גם אפליה רבת שנים. את מי אתם חושבים שתראו בתור במשרדי החברות המשכנות? מזרחים שהמדינה שיכנה במעברות, עולים מרוסיה, ערבים, אתיופים. אנשים שלא זכו להזדמנות שווה ואין להם ירושה מההורים; יותר מזה, חלקם עזבו את בית הספר מוקדם, בשביל לעבוד ולעזור להורים שלהם. ועכשיו גם את מעט העזרה שהם קיבלו, דירות שיכון שרובן כבר אינן ראויות למגורים, מבקשים לקחת מהם. כל זה בגיבוי מלא של חלק מהאזרחים במדינת ישראל שמכנים אותם פרזיטים ושואלים למה לו מגיע ולי לא. אז חברים, זה לא מאוחר לוותר על המנטרות האלה ולהחליט, שאתם מגבים בלב שלם אדם שלא מוכן להסתפק בסיוע זמני בשכר דירה, שדורש לפרק את הגטאות, לסיים את האפליה ולתת הזדמנות שווה לילדים שלו, ואחד התנאים להזדמנות שווה הוא לספק להם בית יציב עם חדר שבו אפשר להכין שיעורים ואפילו להזמין אליו חברים. לכינוי "פרזיטים" מצטרף גם ציד המכשפות של אנשים שאינם עובדים. ועצוב עוד יותר כשהתבטאויות כאלה מגיעות מאנשים שפעילים במחאה. בואו נחשוב על זה רגע ביחד. זוג שמרוויחים שניהם משכורת מינימום ויש להם ילד אחד נדרשים להעביר את רוב חייהם בעבודה כדי לשרוד. תחשבו על זה רגע ממקום אחר, מחוץ למנטרות שגדלנו עליהן של "מה הם תורמים לחברה", "העבודה היא ערך עליון", "אלה שלא עובדים הם פרזיטים" וכו'. האנשים האלה על פי רוב נולדו בעצמם להורים עניים ולא זכו להזדמנות שווה. והשכלה, בהקשר הזה, היא דווקא פחות משמעותית בעיני – זה משהו שתמיד אפשר לרכוש – אבל לעוני יש השלכות

נפשיות. ילד שגדל בעוני לומד מגיל אפס שהוא פחות טוב, שהוא סוג ב', שהוא לא מסוגל. הוא רואה איך בכל מקום מזלזלים בהוריו. לעתים אחד הרגשות הראשונים שהוא מזהה אצלם הוא הבושה. תחשבו על העולם הרגשי של ילד שבילה את החורף באוהל וראה את אמו נאבקת לשווא במי הגשם שמחלחלים לאוהל מלמטה ושוטפים את מעט הרכוש שלהם, כשהחברים שלו בכיתה נסעו לחופשת סקי בשוויץ או הלכו להצגות בתיאטרון המחומם. האנשים האלה נולדו למשפחות עניות בתוך עולם, והעולם הזה די גדול. יש בו כל כך הרבה דברים לראות, ללמוד, לחוות ולהכיר. והחיים של אדם הם כל כך קצרים. ובגלל שאותם בני זוג נולדו להורים כאלה ולא להורים אחרים הם יעבירו את כל החיים שלהם בעבודה במקום שבו מזלזלים בהם ומתייחסים אליהם כאל משאב ותו לא. הם לא ייצאו אפילו פעם אחת מהארץ שנולדו בה, בקושי ייצאו מהיישוב שהם חיים בו. הם לא יאכלו בחוץ, הם לא יטיילו, ובסופר הם יוציאו לילד שלהם את הקורנפלקס מהעגלה. הם יחזרו הביתה מאוחר, וכמעט לא יבלו עם הילד, שיסתובב כל היום משועמם בחוץ. יש להם פעם אחת לחיות, ובפעם הזו הם לא יעשו שום דבר חוץ מלעבוד בעבודה קשה ולא מתגמלת, ולהיות במרדף הישרדות שלעולם לא נגמר. ואם הם יבקשו עזרה, יגידו להם שהם לא נכים, ודינו של אדם עני שאינו נכה הוא לנקות משרדים בהעסקה קבלנית עד יום מותו. זה מקובל עליכם? זה צדק חברתי? מי שלא מוכן להסדר הזה הוא פרזיט?

הפוסט מוקדש בין השאר לחלק מפעילי המחאה שאני מכירה, שאיתם אני נאבקת, שחוזרים ובוחנים שוב ושוב בחשדנות, ולפעמים גם בהתנשאות, כל אדם שהעביר את החודשים האחרונים במאהל, שמבקש עזרה בדיוור, כל אדם שחושב שמגיע לו יותר מאשר חיים של עוני ושל אי ודאות. הפוסט מוקדש גם לכל אותם צעירים שקיבלו בית בירושה מהסבתא, שהוריהם מימנו להם את התואר הראשון ואת הדירה שבה הם חיו עד גיל 30, ובכל זאת שואלים אותי למה לאם חד הורית, שהוריה גדלו בשיכון, שמלבד הדירה המתפרקת שאימא שלה קיבלה מהמדינה אין לה כלום, מגיע בית מהמדינה ולהם לא. מודעות חברתית זה להבין שאנחנו לא שווים, שאנחנו שונים, שנקודת המוצא שלנו שונה, שההיסטוריה שלנו שונה, ששוויון אין משמעו לתת לכולם את אותו הדבר, אלא קודם צריך להכיר בהבדלים, בהיסטוריה החברתית, להתבונן על עצמנו ולשאול אילו פריבילגיות יש לנו ואילו אין לנו, איפה אנחנו ממוקמים בחברה.